

GAZETELERDE MANŞET HABERLERİ KONU BAĞLANTILARI BENZERLİĞİ: AĞ ANALİZİ UYGULAMASI

Ali Emre DİNGİL¹

ÖZ

Medya, kamuya ulaşacak bilgilerin önemliliklerini sıralamakta ve belirli bir düzen içerisinde filtre ederek sunulmasını veya öğrenilmesini sağlamaktadır. Hangi bilgilerin önemli olduğunu kamu için belirlemekte; örneğin bir haberi gazetede gerek birinci sayfasına alarak ve gerekse de fotoğraflarını büyütürken ya da büyük puntolu başlıklarla sunarak, kamuya dikte ettirmektedir. Bu çalışma, iletişim araştırmalarında yeni kullanılmaya başlanan ağ analizi yöntemi ile gazetelerin gündem benzerliğinin ölçülmesi noktasına yönelik bir uygulama sunmayı amaçlamaktadır. Araştırmanın sorunsalı ise gazetelerin manşet haberlerinde yer alan konu bağlantıları arasında benzer ilişki olup olmadığı sorgulanmıştır. Araştırmada tirajı en yüksek 5 gazete olan Hürriyet, Sabah, Sözcü, Posta ve HaberTürk gazeteleri örneklem alınmıştır. Bu gazeteler 6 aylık süre içerisindeki manşet haberleri içerik analizi ve ağ analizi yöntemi ile konu bağlantıları incelenmiştir. Tüm gazetelerin konu bağlantıları arasında benzerlik olduğu araştırma verileri ile ortaya konulmuştur. Hürriyet, Sabah, HaberTürk ve Posta gazeteleri arasındaki konu bağlantı benzerlikleri yüksek çıkmıştır. Sadece Sözcü gazetesi ile diğer gazeteler arasındaki benzerlik azdır.

Anahtar Kelimeler: Ağ Analizi, Manşet Haberleri, Gündem Belirleme Ağı

SIMILARITY OF NEWSPAPERS HEADLINE TOPIC NETWORK: METHOD OF NETWORK ANALYSIS

ABSTRACT

The media lists the importance of the information to be disclosed to the public and allows it to be presented or learned in a specific order by filtering. It determines what information is important for the public; for example, by making a news on the first page of the newspaper, or by magnifying their photographs or presenting them with large titles, they dictate a news to the public. This study aims to present an application for measuring the similarity of the agenda of the newspapers with the new method of network analysis which is being used in communication research. The problematic of this search was questioned whether there was a similar relationship between the subject links in the headlines of the newspapers. Hürriyet, Sabah, Sözcü, Posta and HaberTürk newspapers with the highest circulation were sampled. These newspapers were analyzed with the headline news content analysis and network analysis method within 6 months. It has been found that there is similarity between the subject links of all newspapers. Hürriyet, Sabah, HaberTürk and Posta newspapers have high similar linkages. Only the similarity between Sözcü and other newspapers is scarce.

Keywords: Network Analysis, Headline news, Network Agenda setting

¹Araştırma Görevlisi Doktor, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi İletişim Fakültesi, emredingil@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-2781-7160

GİRİŞ

Medyanın kamunun bilgilendirilmesinde önemli bir işlevi vardır. Aynı zamanda medyada yer alan konuların öncelik sırasına göre bir süre sonra kamuoyu içinde önemli ve öncelikli konular haline geldiğini birçok araştırmada kanıtlanmıştır. Medya, kamuya ulaşacak bilgilerin önemliliklerini sıralamakta ve belirli bir düzen içerisinde filtre ederek sunulmasını veya öğrenilmesini sağlamaktadır. Kamu için hangi bilgilerin önemli olduğunu belirlemekte; örneğin bir haberi gazetede gerek birinci sayfasına alarak ve gerekse de fotoğraflarını büyütürken ya da büyük puntolu başlıklarla sunarak, kamuya dikte ettirmektedir. Örneğin gazeteler, meydana gelen olaylar arasında bir seçim yaparak kimisini daha büyük puntolarla birinci sayfadan yayınlarken, kimisini ya daha altlarda ya da iç sayfalarda yayınlamaktadır. Eş deyişle medya, konular arasında bir değerlendirme yaparak bunları belirli bir gündemle sunmaktadır. İşte, gündem belirleme yaklaşımı da “kitle iletişim araçlarının bir konuya verdiği önemle, izleyenlerin aynı konuya verdikleri önem arasında bir paralellik olduğunu” temel tez olarak iddia etmektedir (Yüksel, 2001: 12). Son yıllarda ise başta gündem belirleme araştırmaları olmak üzere iletişim araştırmalarında ağ analizi yöntemi kullanılmaya başlanmıştır (Guo ve McCombs, 2011a, 2011b; Guo, 2012; Guovd, 2012; Vargo vd., 2014; Vu vd., 2014; Cheng ve Chang, 2015; Guovd, 2015; İspir ve Kılıç, 2017, Dingil, 2018). Ağ analizi, ortaya konulan elementlerin birbirleri ile olan ilişkilerini bağlantılar (ties) aracılığı ile gösteren bir yapı olarak adlandırılmaktadır (Kadry ve Al-Taie 2014: 8). Bu çalışma, ağ analizi yöntemi ile gazetelerin gündem benzerliğinin ölçülmesi noktasına yönelik bir uygulama sunmayı amaçlamaktadır. Araştırmanın sorunsalı ise gazetelerin manşet haberlerinde yer alan konu bağlantıları arasında benzer ilişki olup olmadığı sorgulanacaktır.

1. Kavramsal Çerçeve

Manşet haber, gazetelerin ilk sayfalarında, logonun hemen altında ve dergilerin kapak sayfalarında, üst bölüme iri puntolu harflerle başlığı konulan haberdur. Yayının en önemli haberidir (Yüksel ve Gürcan, 2001: 37). Diğer bir ifadeyle yayının gündemindeki ilk haberdur. *Gündem*, belirli zaman diliminde olay ve konuların belirli bir önem sırasına göre bir etkileşim içinde listelenmiş şekli olarak ya da bir dizi konuya ilişkin öncelik veya önemlilik sıralaması olarak tanımlanmaktadır (Onayemi, 2010:

44). Bir başka deyişle gündem, zamanın belirli bir noktasında, önem sırasına göre dizilmiş olaylar ve konulara yönelik sıralama anlamına gelmektedir (Özer, 2013: 68). *Medya gündemi* ise belirli bir zaman dilimi içinde medyada yer alan olaylar ve sorunların önemlilik sırasına hazırlanmış listesi şeklinde tanımlanabilmektedir (Rogers ve Dearing, 1988: 565). Medya gündeminin en önemli konusu televizyon ve radyoda ilk haber, gazetede manşet (Yüksel, 2001: 21), haber sitesinde kayan fotoğraflardaki ilk haber (Dingil, 2014: 52), sosyal medya araçlarından Twitter’da ise en çok paylaşılan liste başı (Trend – Topic) konularıdır (Akar, 2011: 63).

Amerikalı siyaset bilimci Lippmann, 1922’de yayımlanan eserinde, insanların kendi yakın çevreleri dışında olup bitenleri anlayabilmeleri, doğrudan gözlem yapabilme olanağı bulunmayan dış dünyayı kendileri için anlamlı hale getirebilmeleri için belli “anlam haritalarına” gereksinim duyduklarını, bu anlam haritalarının kitle iletişim araçları sayesinde dolaylı yollarla kazanıldığı bilgileri doğrultusunda oluşturulduğunu ifade eder (McCombs vd., 1997: 703).

Gündem belirleme kuramına göre iletişim araçlarının büyük ağırlık ve yer verdiği konular, halkın önemli olarak algılayacağı konulardır (Tekinalp ve Uzun, 2004: 131). Bir başka ifadeyle medya, kamuya ulaşacak bilgilerin önemliliklerini sıralamakta ve belirli bir düzen içerisinde filtre ederek sunulmasını veya öğrenilmesini sağlamaktadır. Hangi bilgilerin önemli olduğunu kamu için belirlemekte; örneğin bir haberi gazetede gerek birinci sayfasına alarak ve gerekse de fotoğraflarını büyüterek ya da büyük puntolu başlıklarla sunarak, kamuya dikte ettirmektedir. Örneğin gazeteler, meydana gelen olaylar arasında bir seçim yaparak kimisini daha büyük puntolarla birinci sayfadan yayınlarken, kimisini ya daha altlarda ya da iç sayfalarda yayınlamaktadır. Eş deyişle medya, konular arasında bir değerlendirme yaparak bunları belirli bir gündemle sunmaktadır. İşte, gündem belirleme yaklaşımı da “kitle iletişim araçlarının bir konuya verdiği önemle, izleyenlerin aynı konuya verdikleri önem arasında bir paralellik olduğunu” temel tez olarak iddia etmektedir (Yüksel, 2001: 12).

Medyanın gündem belirleme rolü ilk defa 1972’de yayımlanan bir makalede, Maxwell McCombs ve Donald Shaw tarafından 1968 Kuzey Carolina Chapel Hill başkanlık kampanyasında medyanın rolünü inceledikleri çalışmada ortaya konmuştur.

Gündem belirleme kuramı medyanın haber seçimlerinde ve bu haberlere verdikleri önemin ve sunulmuş yerinin insanlar üzerinde önemli etkisi olduğunu öne sürmektedir (McCombs, 2004).

Gündem belirleme çalışmalarında çoğunlukla üzerinde durulan medya gündeminin belirlenmesinde önemli etkileri olduğu ispatlanan ya da test edilen kimi bazı unsurlar bulunmaktadır. Bunlar genel olarak ABD Başkanı, konu teklifçiliği, medya savunuculuğu, ateşleyici olaylar, halkla ilişkiler faaliyetleri, kitle iletişim araçları arası etkileşim, gerçek yaşam göstergeleri ve gündem yanlılığının rolü biçiminde sıralanan değişkenlerdir (Yüksel, 2001: 84-93). Bu değişkenler kısaca bahsedilecek olunursa; *ABD Başkanı*, medya gündemi alanında ABD'de yapılan yoğun araştırmalarda, ABD Başkanı'nın ulusal konularda medya gündemini belirlemede önemli bir rolü olduğu ispatlanmıştır. *Konu teklifçiliği* ise eşik bekçilerine haber yapılması için önerilerde bulunan konunun önemli bir rolü bulunmaktadır. *Medya savunuculuğu*, medya kuruluşları bazı konularda o konunun belirli bir yönünü savunarak kamuoyunu ve siyaseti etkilemeye çalışmaktadırlar. *Ateşleyici olaylar*, bir anda gerçekleşen önemli bir olay, o konunun gündemde yer almasını sağlayabilmektedir. *Kitle iletişim araçları arasındaki etkileşim*, bir kitle iletişim aracında bir konunun nasıl işlendiğine bakılırsa, aynı konuda başka araçların da benzer içerikte ve miktarda o konuya yer verdikleri görülmektedir. *Gerçek yaşam göstergeleri*, medyanın özgül sorunlara ilgisi ne ölçüde gerçek yaşam olaylarını yansıttığı sorusuna dayanan bu göstergeler genellikle tek bir değişken göstergesi şeklinde çerçevelenmektedir. *Gündem yanlılığı*, medya içeriklerini etkileyen diğer tüm unsurların üzerinde bir etkiye sahip olan ideolojik eğilimler, gündemlerin yanlılığına yönelik eleştirilerde ifade bulmaktadır (Yüksel, 2001: 84-93).

Geleneksel ve ikinci aşama gündem belirleme araştırmalarında medya gündemini ölçmek için içerik analizi uygulanmaktadır. Medya gündemine yönelik yapılan bu araştırmada içerik analizi veri desteği sağlamakta, özel program ve tekniklerle ağ analizi ile bağlantılar ortaya çıkarılacaktır. Bu bağlamda öncelikle tanımlanması gereken kavram “ağ analizi”dir.

Ağ analizi, farklı gruplar arasındaki ilişki ve akımları ölçmek ve haritalandırmak amacıyla yapılan bir araştırma dizisidir (Guo, 2012: 616). Başka bir

tanımla ağ analizi, ortaya konulan elementlerin birbirleri ile olan ilişkilerini bağlantılar (ties) aracılığı ile gösteren bir yapı olarak adlandırılmaktadır. Elementler ağ içindeki aktörleri, bağlantılar ise aralarındaki ilişkileri ifade etmektedir (Kadry ve Al-Taie 2014: 8).

Medya gündemine dönük içerik analizi açısından üçüncü aşama çalışmalarda yapılan iş benzer bir nitelik taşımaktadır. Ancak bu kez gündemdeki konuların neler olduğu ya da konulara yönelik tutumlardan farklı olarak konular arasındaki ilişkiler, birlikte var olma durumları mercek altına alınmaktadır (Guo, 2012: 620). Üçüncü aşama gündem belirleme araştırmalarında konular arasındaki ilişkileri belirlemek üzere ağ analizinden faydalanılmaktadır.

2. Yöntem

Gazetelerin manşet haberlerindeki konu bağlantılarının ölçülmesinde içerik analizi ve ağ analizi yöntemleri kullanılacaktır. İçerik analizi, bir mesajın içindeki verilerden yinelenebilir ve anlamlı çıkarımlar yapabilen ve güvenilir sonuçlar vermesi beklenen bir araştırma yöntemidir (Gökçe, 1999: 101). Merten'e göre içerik analizi, "sosyal gerçeğin belirgin içeriklerinin özelliklerinden, içeriğin belirgin olmayan özellikleri hakkında çıkarım yapmak yoluyla sosyal gerçeği araştıran bir yöntemdir" (Gökçe, 2006: 18). Ağ analizi ise ortaya konulan elementlerin birbirleri ile olan ilişkilerini bağlantılar (ties) aracılığı ile gösteren bir yapı olarak adlandırılmaktadır (Kadry ve Al-Taie 2014: 8).

Araştırmada içerik analizi için kodlama formu hazırlanmıştır. Kodlama formunda her bir gazetede yayınlanan manşet haberleri konu bağlantıları kodlama formuna eklenmektedir. Ardından bu konu kategorileştirilmiştir. Örneğin "Terör" ve "Hukuk" konuları aynı haberde işlenmişse bu Tablo 1'de verildiği gibi "Ulusal güvenlik" ve "Adalet" olarak üst kategorilerde verilmiştir. İçerik analizi kodlamalarının ardından matrisler oluşturulmuştur. Başka bir örnek verilecek olunursa, Hürriyet gazetesi kodlama formunda 5 Şubat 2018 tarihinde yer alan manşet haberi için konu bağlantıları "Terör" ve "Hukuk" olarak kodlanmıştır. Bu durum Hürriyet gazetesi matrisine "Ulusal güvenlik" ve "Adalet" matrisine +1 olarak eklenir. Tablo 1'de 62 farklı konudan 13 kategori oluşturulmuştur.

Tablo 1: Kategoriler ve Alt Başlıkları

KATEGORİ	ALT BAŞLIK	KATEGORİ	ALT BAŞLIK
1-EKONOMİ	Vergiler Akaryakıt Tarım Üretim Azlığı Zam Ekonomi	8-ÇEVRE	Turizm Küresel Isınma Trafik Kentleşme Kültür Çevre ve Peyzaj Altyapı Yetersizliği
2-SAĞLIK	Sağlık	9-GÖÇ	Suriyeli Göçmenler Göç
3-SAVAŞ	Suriye-ABD Savaşı İsrail-Filistin Savaşı Savaş	10-ADALET	Hukuk Yolsuzluk Suç Adalet
4-SİYASET	Dış Baskılar Erken Seçim Bürokrasi Siyasi Görüş Ayrılığı Siyaset	11- ŞİDDET	Kadına Yönelik Şiddet Cinsel İstismar Çocuk İstismarı Şiddet
5-ULUSAL GÜVENLİK	FETÖ OHAL Bölünme Şehitler Terör İç Savaş Afrin Olayları Ülke güvenliği	12-İŞSİZLİK	İstihdam Yetersizliği İşsizlik
6-SOSYAL AKSAKLIKLAR	Özgürlük Eşitlik Ulaşım Medya Emeklilik Yaşı Sosyal Dengesizlik Pazarlama Din Nüfus Gelecek Kaygısı Mutsuzluk	13-DIŞ POLİTİKA	İsrail Meselesi Kudüs Amerika Avrupa birliği Dış Politika

	Spor		
7- EĞİTİM VE KÜLTÜR	Eğitim Kültür Bilinçsizlik		

Çalışmada bir sınırlılık olarak kamuoyunun en çok okuduğu kabul edilen tirajı 200 bin ve üzeri olan 5 yaygın gazete yargısal olarak örneklem alınmıştır. Bunlar; Hürriyet, Sabah, Sözcü, Posta ve HaberTürk gazeteleridir.² Bu gazetelerin ilk sayfalarında manşet haberlerinde yer alan bağlantılar içerik analizi ile elde edilmiştir. Söz konusu gazetelerde 2017 yılının Ekim, Kasım, Aralık ve 2018 yılının Ocak, Şubat ve Mart aylarında (toplam 6 aylık) yayımlanan sayıları çalışmanın zaman çerçevesini oluşturmuştur. Bu gazetelerin ilk sayfalarında manşet haberlerinde yer alan bağlantılar içerik analizi ile elde edilmiştir. Daha sonra ağ analizi matrisleri oluşturulmuştur. Ağ analizinde, veri analizi yapılacak temel yapı bu matrislerdir. Ağ analizi matrisleri önceden belirlenmiş kategori sayısına (N) bağlı olarak N sayıda kolon ve N sayıda satırdan oluşmaktadır. Gazete gündem bağlantı matrisi 13 kategoriden oluşmaktadır. Bundan dolayı oluşturulan matrisler 13 kolon ve 13 satır içermektedir. Örneğin içerik analizi sonucunda “Ulusal Güvenlik” ve “Dış Politika” arasında 47 bağlantı işaretlendi ise bu sayı matristeki ilgili hücreye yazılmıştır. Her bir gazete için derece merkezitesi ve Quadratic Assignment Procedure (QAP) korelasyon karşılaştırmaları UciNet programı ile oluşturulmuştur.

Derece merkezitesi, ağ analizinde kullanılan önemli bir ölçüm kavramıdır. Merkezilik kavramı ağ içindeki önemli elementin tanımlanmasıdır (Wasserman ve Faust, 1994’ten aktaran İspir ve Kılıç, 2017: 80). Bir element ne kadar çok bağlantı ile diğer elementlere bağlanıyorsa ağ içerisinde o element o kadar merkezdedir (Guo, 2012: 626).

QAP Korelasyonu, iki farklı matrisi ayrı ayrı test etmeye yaramaktadır. İki matris arasındaki benzerlik ölçümünü QAP korelasyonu hesaplamaktadır.

UciNet programı derece merkezi ölçümleri ve QAP korelasyon analizlerinin yanı sıra UciNet programı içinde bulunan NetDraw programı aracılığı ile matrislerin

²<http://gazetetirajlari.com/GunlukTirajlar.aspx> (Erişim tarihi: 21.3.2018)

görselleştirilmesi sağlanmaktadır. Görsellerde her iki kategori arasında bağlantı ne kadar çok ise bağlantı çizgisi o kadar kalın olmaktadır.

Daha önce yapılan üçüncü aşama gündem belirleme çalışmalarında QAP korelasyonu %70 - %100 ($p = 0.70 - 1.00$, $p < 0.05$) arasında ise anlamlı (yüksek) bir benzerlik olduğu kabul edilmiştir (Guo ve McCombs, 2011a, 2011b; Guo, 2012; Guovd, 2012; Vargo vd., 2014; Vu vd., 2014; Cheng ve Chang, 2015; Guovd, 2015; İspir ve Kılıç, 2017, Dingil, 2018). Ayrıca araştırma öncesi UciNet programı ile deneme ölçümler gerçekleştirilmiştir. Bu ölçümlerde örnek matrisler oluşturulmuştur. Örnek matrislere aynı değerler girilmiş ve deneme sonucu alınmıştır. Bu sonuçlarda aynı verilere ait matrislerde ölçülen değer 1.00 çıkmış olup matrislerde yapılan değişikliğe göre bu sonuç 0.98, 0.91. 0.70 gibi değerler göstererek azalmaktadır.

Tablo 2’de verildiği gibi QAP korelasyonu 0.00 – 0.49 arası benzerlik olmadığı, 0.50 – 0.69 arası az bir benzerlik olduğu, 0.70 – 1.00 anlamlı (yüksek) benzerlik olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Tablo 2: QAP Korelasyonu Yorumlanması

Anlamlı benzerlik yok	Az benzerlik var	Anlamlı (yüksek) benzerlik var
QAP (P=0.00 – 0.49, P<0.05)	QAP (P=0.50 – 0.69, P<0.05)	QAP (P=0.70 – 0.100, P<0.05)

3. Bulgular

Araştırmaya konu olan Hürriyet, Sabah, Sözcü, Posta ve HaberTürk gazetelerinin her biri için manşet haberlerinin matris verileri, derece merkeziet ölçümleri ve gündem bağlantı görselleri alt başlıklar halinde verilmiştir. QAP korelasyon benzerliklerinin karşılaştırılması da bu bölüm altında açıklanmıştır.

3.1. Hürriyet Gazetesi

Hürriyet gazetesinin ilk sayfasında manşet haberinde yer alan bağlantılar içerik analizi ile elde edilmiştir. Daha sonra gazete gündem bağlantı matrisi oluşturulmuştur. Hürriyet gazetesi gündem bağlantı matrisi Tablo 3’te verildiği gibi 13 sütun ve 13 satırdan oluşmuştur.

Tablo3: Hürriyet Gazetesi Gündem Bağlantı Matrisi

HÜRRİYET	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
A	0	1	0	5	2	1	0	0	0	1	0	0	3
B	1	0	0	1	1	6	1	0	0	1	0	0	0
C	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2
D	5	1	0	0	14	3	4	0	0	3	0	0	15
E	2	1	0	14	0	4	0	0	0	4	0	0	47
F	1	6	0	3	4	0	5	5	1	6	5	0	0
G	0	1	0	4	0	5	0	1	1	2	0	0	0
H	0	0	0	0	0	5	1	0	0	0	0	0	2
I	0	0	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1
J	1	1	0	3	4	6	2	0	0	0	9	0	1
K	0	0	0	0	0	5	0	0	0	9	0	0	0
L	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
M	3	0	2	15	47	0	0	2	1	1	0	0	0

Not: A- Ekonomi B-Sağlık C-Savaş D-Siyaset E-Ulusal Güvenlik F-Sosyal Aksaklıklar G-Eğitim ve Kültür H-Çevre I-Göç J-Adalet K-Şiddet L-İşsizlik M-Dış Politika

Hürriyet gazetesi genel gündem bağlantı matrisinde en merkezdeki kategori 72 derece merkezitesi ile “Ulusal Güvenlik” olmuştur. Ardından 71 derece merkezitesi ile “Dış politika” kategorisi gelmektedir. Kategorilerin derece merkezitesi Tablo 4’de verilmiştir.

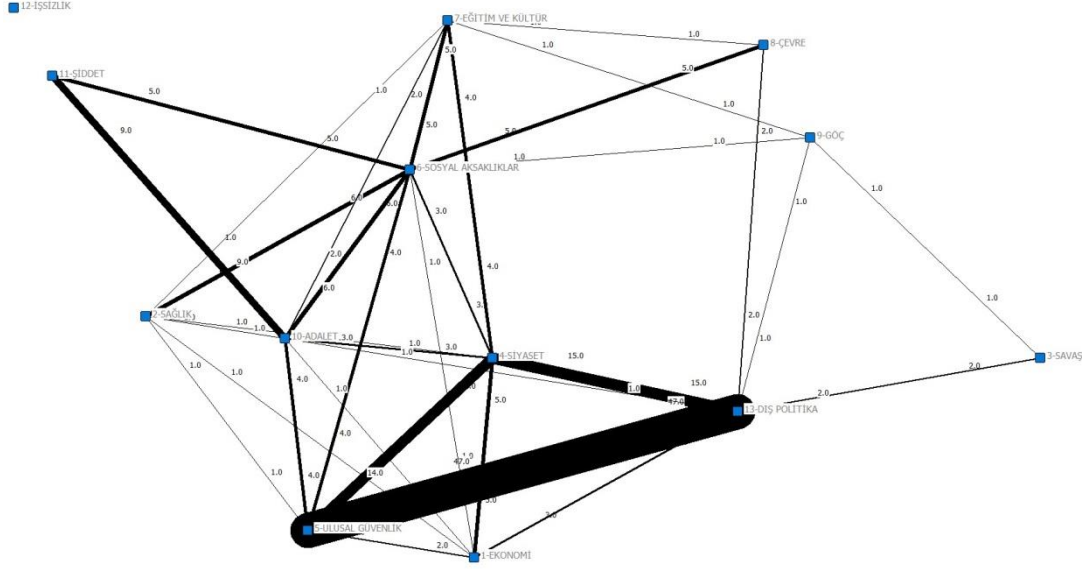
Tablo 4: Hürriyet Gazetesi Derece Merkezitesi

Konu	Derece Merkezitesi
1-EKONOMİ	13
2-SAĞLIK	11
3-SAVAŞ	3
4-SİYASET	45
5-ULUSAL GÜVENLİK	72
6-SOSYAL AKSAKLIKLAR	36
7-EĞİTİM VE KÜLTÜR	14
8-ÇEVRE	8
9-GÖÇ	4
10-ADALET	27
11-ŞİDDET	14
12-İŞSİZLİK	0
13-DIŞ POLİTİKA	71

Gazeteler gündem ağında en çok bağlantı kurulan iki kategori “Ulusal Güvenlik” ve “Dış Politika”dır. En çok ikinci bağlantı ise “Ulusal Güvenlik” ve

“Siyaset” arasındadır. Şekil 1’de görüldüğü gibi en çok bağlantı alan kategorileri daha kalın çizgi ile gösterilmiştir.

Şekil 1. Hürriyet Gazetesi Gündem Bağlantı Ağı

3.2. Sabah Gazetesi

Sabah gazetesinin ilk sayfasında manşet haberinde yer alan bağlantılar içerik analizi ile elde edilmiştir. Daha sonra gazete gündem bağlantı matrisi oluşturulmuştur. Sabah gazetesi gündem bağlantı matrisi Tablo 5’de verildiği gibi 13 sütun ve 13 satırdan oluşmuştur.

Tablo 5: Sabah Gazetesi Gündem Bağlantı Matrisi

SABAH	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
A	0	0	0	4	1	0	3	1	0	0	0	0	4
B	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
C	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	6
D	4	0	0	0	15	0	1	0	0	3	1	0	8
E	1	1	1	15	0	3	1	1	0	5	1	0	82
F	0	0	0	0	3	0	0	1	0	0	0	0	0
G	3	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0
H	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
I	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
J	0	0	0	3	5	0	0	0	0	0	0	0	1
K	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	1
L	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
M	4	0	6	8	82	0	0	0	2	1	1	0	0

Not: A- Ekonomi B-Sağlık C-Savaş D-Siyaset E-Ulusal Güvenlik F-Sosyal Aksaklıklar G-Eğitim ve Kültür H-Çevre I-Göç J-Adalet K-Şiddet L-İşsizlik M-Dış Politika

Sabah gazetesi genel gündem bağlantı matrisinde en merkezdeki kategori 111 derece merkezitesi ile “Ulusal Güvenlik” olmuştur. Ardından 104 derece merkezitesi ile “Dış politika” kategorisi gelmektedir. Kategorilerin derece merkezitesi Tablo 6’da verilmiştir.

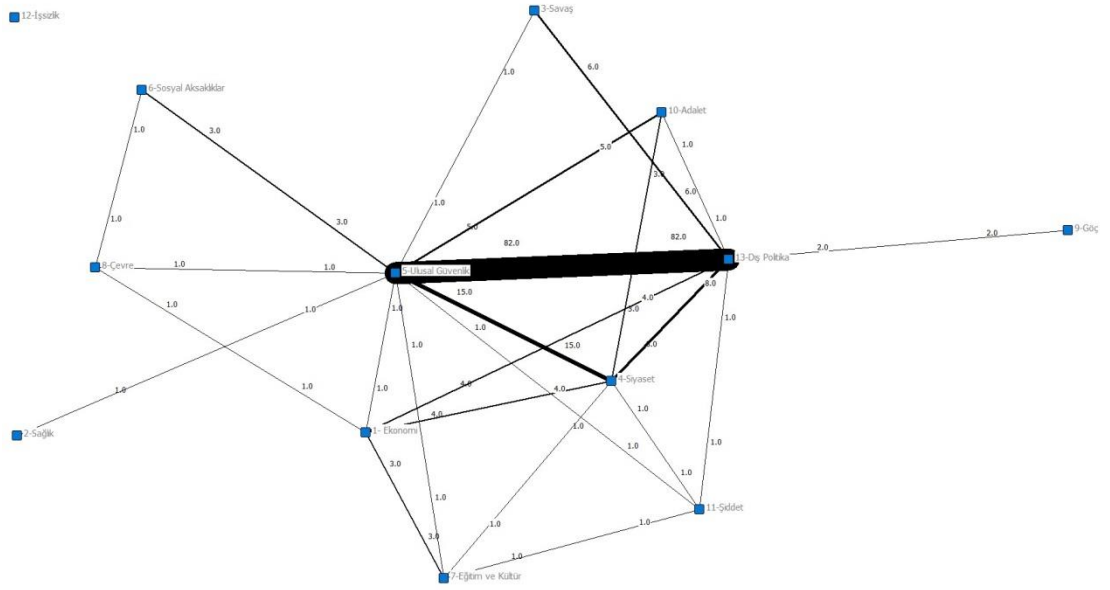
Tablo 6: Sabah Gazetesi Derece Merkezitesi

Konu	Derece Merkezitesi
1-EKONOMİ	13
2-SAĞLIK	1
3-SAVAŞ	7
4-SİYASET	32
5-ULUSAL GÜVENLİK	111
6-SOSYAL AKSAKLIKLAR	4
7-EĞİTİM VE KÜLTÜR	6
8-ÇEVRE	3
9-GÖÇ	2
10-ADALET	9
11-ŞİDDET	4
12-İŞSİZLİK	0
13-DIŞ POLİTİKA	104

Sabah gazetesi gündem ağında en çok bağlantı kurulan iki kategori “Ulusal Güvenlik” ve “Dış Politika”dır. En çok ikinci bağlantı ise “Ulusal Güvenlik” ve

“Siyaset” arasındadır. Şekil 2’de görüldüğü gibi en çok bağlantı alan kategorileri daha kalın çizgi ile gösterilmiştir.

Şekil 2. Sabah Gazetesi Gündem Bağlantı Ağı

3.3. Sözcü Gazetesi

Sözcü gazetesinin ilk sayfasında manşet haberinde yer alan bağlantılar içerik analizi ile elde edilmiştir. Daha sonra gazete gündem bağlantı matrisi oluşturulmuştur. Sözcü gazetesi gündem bağlantı matrisi Tablo 7’de verildiği gibi 13 sütun ve 13 satırdan oluşmuştur.

Tablo 7: Sözcü Gazetesi Gündem Bağlantı Matrisi

SÖZCÜ	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
A	0	0	0	11	1	9	0	2	0	1	0	0	0
B	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
C	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
D	11	0	0	0	9	13	6	2	0	29	0	0	4
E	1	1	0	9	0	2	0	1	0	26	0	0	37
F	9	0	0	13	2	0	3	4	0	8	0	0	0
G	0	0	0	6	0	3	0	0	0	4	0	0	0
H	2	0	0	2	1	4	0	0	0	1	0	0	0
I	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
J	1	0	0	29	26	8	4	1	0	0	0	0	4
K	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
L	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
M	0	0	2	4	37	0	0	0	0	4	0	0	0

Not: A- Ekonomi B-Sağlık C-Savaş D-Siyaset E-Ulusal Güvenlik F-Sosyal Aksaklıklar G-Eğitim ve Kültür H-Çevre I-Göç J-Adalet K-Şiddet L-İşsizlik M-Dış Politika

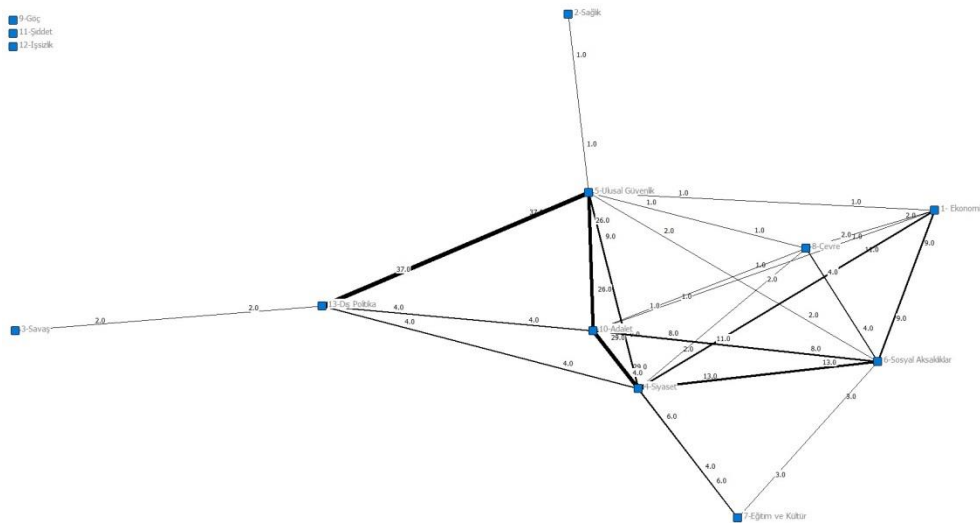
Sözcü gazetesi genel gündem bağlantı matrisinde en merkezdeki kategori 77 derece merkeziyeti ile “Ulusal Güvenlik” olmuştur. Ardından 74 derece merkeziyeti ile “Siyaset” kategorisi gelmektedir. Kategorilerin derece merkeziyeti Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: Sözcü Gazetesi Derece Merkeziyeti

Konu	Derece Merkeziyeti
1-EKONOMİ	24
2-SAĞLIK	1
3-SAVAŞ	2
4-SİYASET	74
5-ULUSAL GÜVENLİK	77
6-SOSYAL AKSAKLIKLAR	39
7-EĞİTİM VE KÜLTÜR	13
8-ÇEVRE	10
9-GÖÇ	0
10-ADALET	73
11-ŞİDDET	0
12-İŞSİZLİK	0
13-DIŞ POLİTİKA	47

Sözcü gazetesi gündem ağında en çok bağlantı kurulan iki kategori “Ulusal Güvenlik” ve “Dış Politika”dır. En çok ikinci bağlantı ise “Ulusal Güvenlik” ve “Siyaset” arasındadır. Şekil 3’de görüldüğü gibi en çok bağlantı alan kategorileri daha kalın çizgi ile gösterilmiştir.

Şekil 3. Sözcü Gazetesi Gündem Bağlantı Ağı

3.4. Posta Gazetesi

Posta gazetesinin ilk sayfasında manşet haberinde yer alan bağlantılar içerik analizi ile elde edilmiştir. Daha sonra gazete gündem bağlantı matrisi oluşturulmuştur. Posta gazetesi gündem bağlantı matrisi Tablo 9’da verildiği gibi 13 sütun ve 13 satırdan oluşmuştur.

Tablo 9: Posta Gazetesi Gündem Bağlantı Matrisi

POSTA	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
A	0	0	0	5	2	6	0	1	0	10	1	0	0
B	0	0	0	2	2	12	3	1	0	0	3	0	0
C	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
D	5	2	0	0	18	5	6	0	0	4	0	0	0
E	2	2	0	18	0	4	0	0	0	3	1	0	32
F	6	12	1	5	4	0	9	4	0	6	10	0	0
G	0	3	0	6	0	9	0	0	0	1	0	0	0
H	1	1	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0
I	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	1
J	10	0	0	4	3	6	1	0	0	0	13	0	0
K	1	3	0	0	1	10	0	0	2	13	0	0	0
L	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
M	0	0	1	0	32	0	0	0	1	0	0	0	0

Not: A- Ekonomi B-Sağlık C-Savaş D-Siyaset E-Ulusal Güvenlik F-Sosyal Aksaklıklar G-Eğitim ve Kültür H-Çevre I-Göç J-Adalet K-Şiddet L-İşsizlik M-Dış Politika

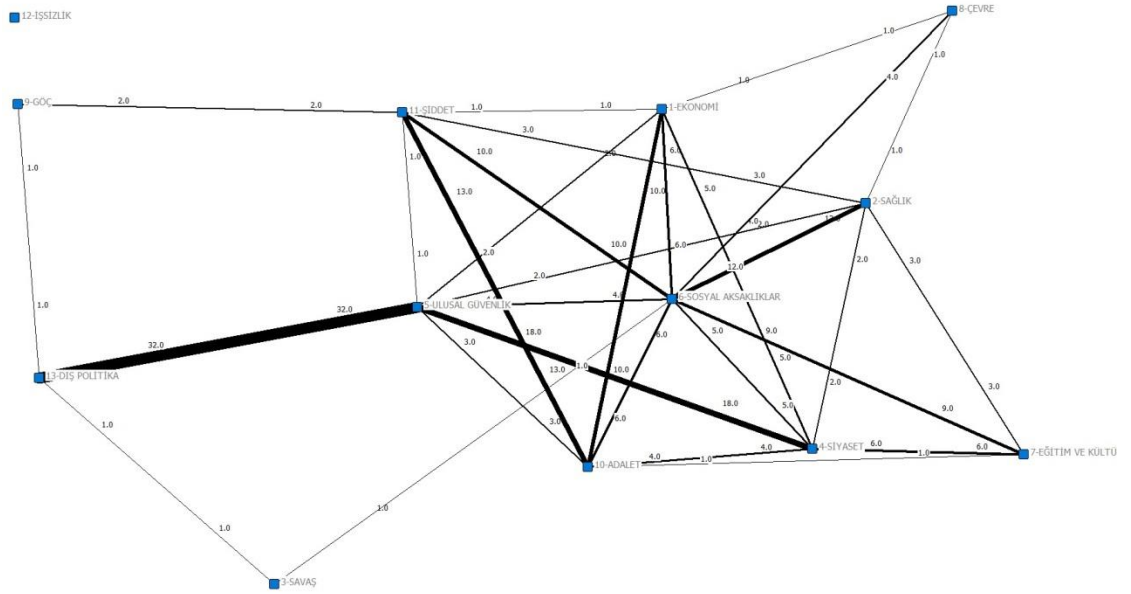
Posta gazetesi genel gündem bağlantı matrisinde en merkezdeki kategori 62 derece merkezियeti ile “Ulusal Güvenlik” olmuştur. Ardından 57 derece merkeziyeti ile “Sosyal Aksaklıklar” kategorisi gelmektedir. Kategorilerin derece merkeziyeti Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10: Posta Gazetesi Derece Merkeziyeti

Konu	Derece Merkeziyeti
1-EKONOMİ	25
2-SAĞLIK	23
3-SAVAŞ	2
4-SİYASET	40
5-ULUSAL GÜVENLİK	62
6-SOSYAL AKSAKLIKLAR	57
7-EĞİTİM VE KÜLTÜR	19
8-ÇEVRE	6
9-GÖÇ	3
10-ADALET	37
11-ŞİDDET	30
12-İŞSİZLİK	0
13-DIŞ POLİTİKA	34

Posta gazetesi gündem ağında en çok bağlantı kurulan iki kategori “Ulusal Güvenlik” ve “Dış Politika”dır. En çok ikinci bağlantı ise “Ulusal Güvenlik” ve “Siyaset” arasındadır. Şekil 4’de görüldüğü gibi en çok bağlantı alan kategorileri daha kalın çizgi ile gösterilmiştir.

Şekil 4. Posta Gazetesi Gündem Bağlantı Ağı

3.5. HaberTürk Gazetesi

HaberTürk gazetesinin ilk sayfasında manşet haberinde yer alan bağlantılar içerik analizi ile elde edilmiştir. Daha sonra gazete gündem bağlantı matrisi oluşturulmuştur. HaberTürk gazetesi gündem bağlantı matrisi Tablo 11’de verildiği gibi 13 sütun ve 13 satırdan oluşmuştur.

Tablo 11: HaberTürk Gazetesi Derece Merkeziyeti

HABERTÜRK	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
A	0	0	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0	2
B	0	2	0	0	1	13	3	0	0	3	0	0	1
C	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
D	0	0	0	0	2	4	0	0	0	1	0	0	5
E	0	1	0	2	0	2	1	0	0	6	0	0	60
F	0	13	0	4	2	0	19	11	5	19	6	0	2
G	2	3	0	0	1	19	0	1	0	0	1	0	0
H	2	0	0	0	0	11	1	0	0	1	0	0	0
I	0	0	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	1
J	0	3	0	1	6	19	0	1	0	0	0	0	2
K	0	0	0	0	0	6	1	0	0	0	0	0	0
L	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
M	2	1	3	5	60	2	0	0	1	2	0	0	0

Not: A- Ekonomi B-Sağlık C-Savaş D-Siyaset E-Ulusal Güvenlik F-Sosyal Aksaklıklar G-Eğitim ve Kültür H-Çevre I-Göç J-Adalet K-Şiddet L-İşsizlik M-Dış Politika

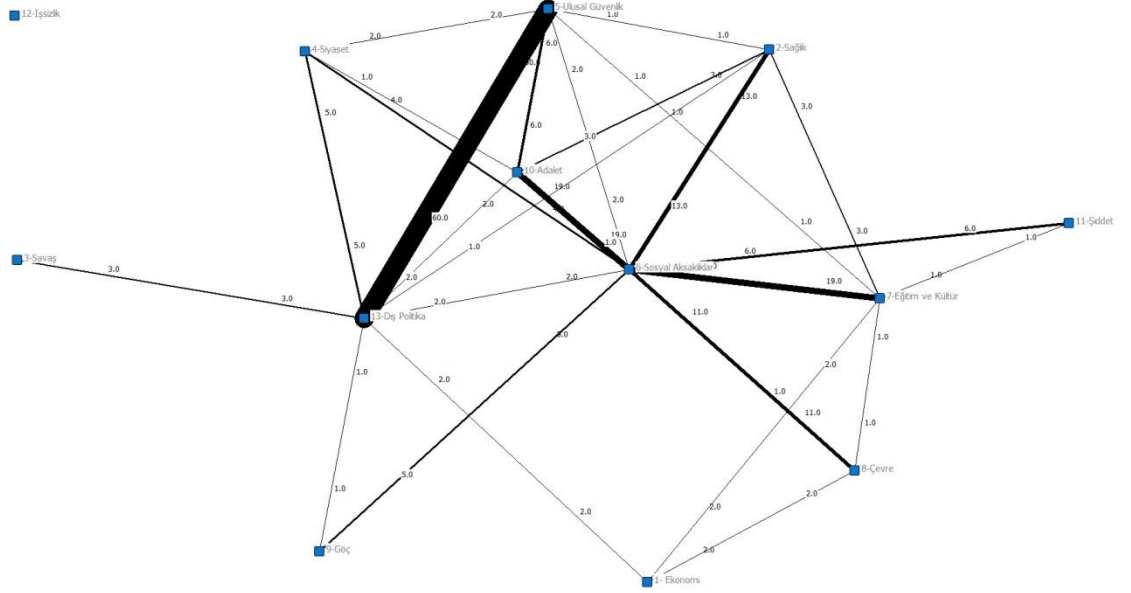
HaberTürk gazetesi genel gündem bağlantı matrisinde en merkezdeki kategori 81 derece merkeziyeti ile “Ulusal Güvenlik” olmuştur. Ardından 76 derece merkeziyeti ile “Dış Politika” kategorisi gelmektedir. Kategorilerin derece merkeziyeti Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12: HaberTürk Gazetesi Derece Merkeziyeti

Konu	Derece Merkeziyeti
1-EKONOMİ	6
2-SAĞLIK	21
3-SAVAŞ	3
4-SİYASET	12
5-ULUSAL GÜVENLİK	72
6-SOSYAL AKSAKLIKLAR	81
7-EĞİTİM VE KÜLTÜR	27
8-ÇEVRE	15
9-GÖÇ	6
10-ADALET	32
11-ŞİDDET	7
12-İŞSİZLİK	0
13-DIŞ POLİTİKA	76

HaberTürk gazetesi gündem ağında en çok bağlantı kurulan iki kategori “Ulusal Güvenlik” ve “Dış Politika”dır. En çok ikinci bağlantı ise “Sosyal Aksaklıklar” ve “Eğitim ve Kültür” aynı dereceyi alan “Sosyal Aksaklıklar” ve “Adalet” arasındadır. Şekil 5’de görüldüğü gibi en çok bağlantı alan kategorileri daha kalın çizgi ile gösterilmiştir.

Şekil 5. HaberTürk Gazetesi Gündem Bağlantı Ağı

3.6. QAP benzerlik karşılaştırmaları

Örnekleme alınan 5 gazetenin manşet haberleri arasındaki bağlantı benzerliklerinin ölçülmesi için UciNet programı ile QAP korelasyon oranları ölçülmüştür. QAP korelasyon sonuçları Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 13: Gazeteler QAP Korelasyon Benzerlikleri

	HÜRRİYET	SABAH	SÖZCÜ	POSTA	HABERTÜRK
HÜRRİYET	1.00	0.93	0.69	0.85	0.88
SABAH	0.93	1.00	0.68	0.75	0.86
SÖZCÜ	0.69	0.68	1.00	0.62	0.64
POSTA	0.85	0.75	0.62	1.00	0.77
HABERTÜRK	0.88	0.86	0.64	0.77	1.00

Hürriyet gazetesi ile Sabah gazetesi manşet haberleri arasındaki konu gündem bağlantısı 0.93 ile en yüksek benzerliğe sahiptir. Hürriyet ve HaberTürk gazeteleri manşet konu bağlantıları arasındaki benzerlik 0.88 ile ikinci en çok benzer bağlantılar olmuştur. En az benzerlik ise 0.62 oranıyla Posta ve Sözcü gazeteleri arasındadır.

Yüksek benzerlik gösteren gazeteler çoktan aza doğru sırasıyla; “Hürriyet-Sabah”, “Hürriyet-HaberTürk” “Sabah-HaberTürk”, “Posta-Hürriyet”, “HaberTürk-Posta” ve “Posta-Sabah” gazeteleri arasındadır. Az benzerlik gösteren gazeteler ise azdan çoğa doğru sırasıyla; “Sözcü-Posta”, Sözcü-HaberTürk”, “Sözcü-Sabah” ve “Sözcü Hürriyet” gazeteleridir.

Sonuç olarak örneklem alınan gazeteler manşet haber konu bağlantıları arasında benzerlik vardır. Sözcü gazetesinin diğer gazeteler ile arasında bulunan bağlantı az benzerlik gösterse de diğer gazeteler arasında yüksek benzerlik vardır.

SONUÇ

Medya, kamuya ulaşacak bilgilerin önemliliklerini sıralamakta ve belirli bir düzen içerisinde filtre ederek sunulmasını veya öğrenilmesini sağlamaktadır. Bu araştırmada ağ analizi ile örneklem alınan gazetelerde yer alan manşet haberlerinin konu bağlantı benzerlikleri incelenmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, örneklem alınan dönemde ve örneklem alınan tüm gazetelerde en merkezdeki kategori “Ulusal Güvenlik”tir. Sabah, HaberTürk ve Hürriyet gazetelerinde en merkezdeki ikinci kategori ise “Dış Politika”dır. Sözcü gazetesinde ise en merkezdeki ikinci kategori “Siyaset”tir. Posta gazetesinde ise “Sosyal Aksaklıklar”dır. Kısacası tüm gazetelerin derece merkezliyeti sıralamasında benzerlik bulunmaktadır. Merkeze yakın kategorilerin “Ulusal Güvenlik” ve “Dış Politika” çıkmasının nedeni o dönem Türkiye’yi yakından ilgilendiren Suriye iç savaşından kaynaklı ateşleyici olayların etkisi ile açıklanabilir.

Tüm gazetelerin konu bağlantıları arasında benzerlik olduğu araştırma verileri ile ortaya konulmuştur. Hürriyet, Sabah, HaberTürk ve Posta gazeteleri arasındaki konu bağlantı benzerlikleri yüksek çıkmıştır. Sadece Sözcü gazetesi ile diğer gazeteler arasındaki benzerlik azdır. Bu durum gazetelerin sahiplik yapısı, yayın politikası ve ajans haberciliği ile ilişkilendirilebilir. Özellikle haber kaynaklarında ajansa bağlı kalınması bu durumun nedenleri arasında gösterebilir. Sözcü gazetesinin diğer gazetelerle az benzerlik bulunması sözcü gazetesinin muhalif yapısı ve yayın politikası ile ilgili olabilir. Ayrıca gündem yanlılığı ile de açıklanabilir. Gazete manşetlerindeki benzer bağlantılar gündem belirlemenin etkisini daha yoğunlaştırdığı söylenebilir.

Sonuç olarak, bu çalışma, ağ analizi yöntemi ile gazetelerin gündem benzerliği ölçülmüştür. Buna göre araştırmanın problemi olan örneklem alınan gazetelerin manşet haberleri arasında yer alan konu bağlantılarının benzer olduğu ortaya çıkmıştır.

KAYNAKÇA

- AKAR, Erkan. (2011). Sosyal Medya Pazarlaması. Ankara: Efil Yayınevi.
- CHENG, Yangand and CHAN, Ching (2015). The Third Level Of Agenda Setting İn Contemporary China: Tracking Descriptions of Moral And National Education in Media Coverage and People’s Minds, International Journal of Communication, 9, p. 1090–1107.
- DİNGİL, Ali Emre (2014). Türkiye’de Haber Sitelerinin Görsel Tasarım – Ergonomi Düzeyleri ve Etkinliği, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.
- DİNGİL, Ali Emre (2018). Üçüncü Aşama Gündem Belirleme Araştırması: Sağlık Haberleri Özelinde Medya ve Kamuoyu Bağlantısı, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir.
- GAZETE TİRAJ RAPORU, <http://gazetetirajlari.com/GunlukTirajlar.aspx> Erişim tarihi: 21.3.2018
- GÖKÇE, Orhan (1996). Kamuoyu Kavramının Anlamı ve Kapsamı, Kurgu Dergisi. 14, s. 211-227.
- GÖKÇE, Orhan (2006). İçerik analizi kuramsal ve pratik bilgiler. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- GUO, Lei and MCCOMBS, Maxwell (2011a). Network Agenda Setting: A Third Level Of Media Effects. Boston: Paper presented at the ICA,
- GUO, Lei and MCCOMBS, Maxwell (2011b). Toward The Third Level of Agenda Setting Theory: A Network Agenda Setting Model, St. Louis: Paper presented at the AEJMC.

- GUO, Lei (2012). The Application Of Social Network Analysis in Agenda Setting Research: A Methodological Exploration, *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, p. 614 - 631.
- GUO, Lei; VU, Hong Tien. and MCCOMBS, Maxwell (2012). An Expanded Perspective On Agenda Setting Effects. Exploring The Third Level Of Agenda Setting, *Revista de Comunicación*, p. 51 - 68.
- GUO, Lei; CHEN, Yang K; VU, Hong Tien; WANG, Qian; AKSAMİT, Radoslaw; GUZEK, Damian; JACHIMOWSKI, Marek and MCCOMBS, Maxwell (2015). Coverage Of The Iraq War in The United States, Mainland China, Taiwan And Poland: A Transnational Network Agenda-Setting Study. *Journalism Studies*, 16 (3), p. 343–362.
- İSPİR, Nevzat ve KILIÇ, Deniz (2017). Kasım 2015 Genel Seçimlerinde Köşe Yazarlarının Twitter Gündemine Yönelik Bir Sosyal Ağ Analizi Uygulaması. *Anadolu Üniversitesi İletişim Fakültesi Uluslararası Hakemli Dergisi e-kurgu*, 25 (1), s. 77-83.
- KADRY, Seifedine and AL-TAİE, Mohammed Zuhair (2014). *Social Network Analysis: An Introduction with an Extensive Implementation to a Large-Scale Online Network Using Pajek*. E-book: Bentham.
- MCCOMBS, Maxwell; SHAW, Donald Levis ve WEAVER, David (1997). *Communication and Democracy: Exploring The Intellectual Frontiers in Agenda Setting Theory*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- MCCOMBS, Maxwell (2004). *Setting The Agenda: The Mass Media And Public Opinion*, Cambridge: Polity Press.
- ÖZER, Ömer. (2013). *Medyanın Etkilerine Yönelik Yaklaşımlar*, (Editör), Erkan Yüksel. İletişim Kuramları, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, s. 60-84.
- ROGERS, Everett ve DEARING, James (1988). Agenda Setting Research: Where Has It Been, Where Is It Going?. *Communication Yearbook*, 11, 555-594.

- TEKİNALP, Şermin ve UZUN, Ruhdan (2004). İletişim Araştırmaları ve Kuramları. İstanbul: Derin Yayınları.
- VARGO, Chris; GUO, Lei; MCCOMBS, Maxwell ve SHAW, Donald (2014). Network Issue Agendas On Twitter During The 2012 U.S. Presidential Election, *Journal OF Communication*, 64 (2), p. 296-316.
- VU, Hong; GUO, Lei and MCCOMBS, Maxwell (2014). Exploring “the World Outside and the Pictures in Our Heads” A Network Agenda-Setting Study, *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 91 (4), p.669-686.
- YÜKSEL, Erkan (2001). Medyanın Gündem Belirleme Gücü, Konya: Çizgi Kitabevi.
- YÜKSEL, Erkan ve GÜRCAN, Halil İbrahim (2001). Habercinin El Rehberi, Soru ve Örneklerle Haber Toplama ve Yazma Kural ve Teknikleri, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.